

GÖZALTINDA YAPILACAK SAĞLIK KONTROLLERİNDE HEKİMİN SORUMLULUKLARI VE HAKLARI

**İSTANBUL
TABİP ODASI**

AYRINTILI
BİLGİ

www.istabip.org.tr

istabip

istabip.besky.social

istabip

istanbultabipodasi

istanbultabipodasi

Hekimin asli görevi, “insan sağlığına, yaşamına ve kişiliğine özen ve saygı göstermek; insanların sıkıntılarını gidermek, acılarını dindirmektir”. Hekim, “kişisel, kolektif ya da siyasal hiçbir gerekçe bu üst ilkeye üstün gelemeyeceği gibi hekimler mesleki uygulamalarında her zaman hastanın iyiliğini gözeterek ve yararını düşünerek en yüksek standartlara ve bağımsız mesleki kanaatlerine göre davranmakla görevli”dir.

- Gözaltına alınan kişilerde hekimlerin/sağlık çalışanlarının yaptığı değerlendirmelerin tümü tıbbi amaçlı değerlendirmelerdir ve her koşulda mesleki standartlara ve etik ilkelere uygun olarak yürütölmek zorundadır. Hekimlerin bu yükümlölükleri Uluslararası Sözlöşmeler, Uluslararası Bildirgeler, İstanbul Protokolü, TTB Meslek Etiği Kuralları, TTB Etik Bildirgelerinde net olarak açıklanmıştır. Mesleki standartlara ve etik ilkelere aykırı davranışlar ve değerlendirmeler TTB Disiplin Yönetmeliği’ne göre “Geçici Olarak Meslekten Alıkoyma Cezası”nı gerektirmektedir.
- Türkiye’deki yargı mevzuatı yönünden adli tıbbi değerlendirmeler bilirkişilik incelemesi olarak kabul edilir. Hekimler bilirkişilik görevini yerine getirirken Resmî Gazetede yayınlanan Uluslararası Sözlöşmelere ve yasalara uygun değerlendirme yapmalıdır. **Bilirkişinin görevi sırasında bağımsız ve tarafsız olmaması, mesleki standartlara ve etik ilkelere uygun davranmaması yasal yönden de ceza sorumluluğuyla karşı karşıya kalmalarına yol açmaktadır.**

► İstanbul Protokolü

► TTB Meslek Etiği Kuralları

► TTB Etik Bildirgeleri

► Sağlık Bakanlığı’nın “Adli Tabiplik Hizmetlerinin Yürütölmesinde Uyulacak Esaslar” Başlıklı Genelgesi
22.09.2005 tarih/13292 sayı

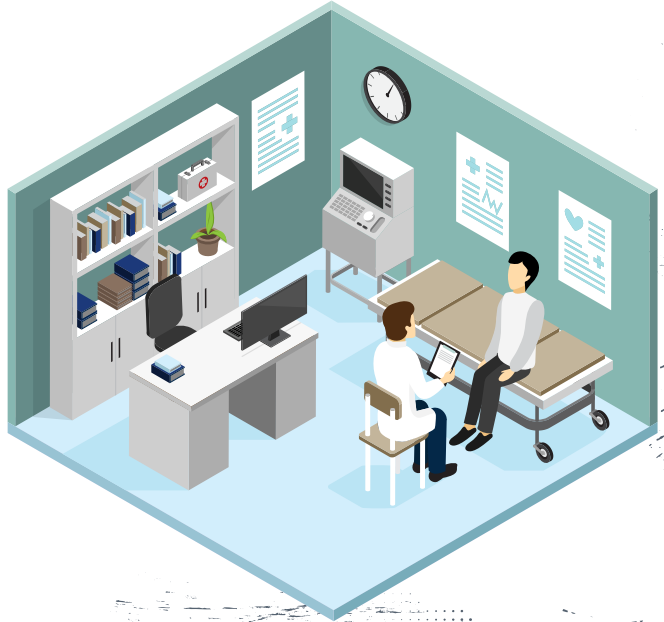
Her hastanın mahremiyetine saygı gösterilen bir ortamda, insan onuruna yakışır bir şekilde sağlık hizmeti alma hakkı vardır.

Sağlık kontrolü kim tarafından ve nerede yapılır?

Tıbbi etik ilkeler ile yasal düzenlemelerde

- «Adli vakaların muayenesi ve rapor tanzimi işlemi, mutlaka tabiplik yapma yetkisine sahip kişilerce ve muayeneyi yapanın çalıştığı kurumun bu işe uygun bir mekânında yapılacağı,
- Temel insan hak ve hürriyetleri ile mahremiyete saygı kurallarına mutlaka uyulacağı,
- Muayene diğer kişilerin göremeyeceği ve duyamayacağı bir ortamda yapılacağı» belirtildiğinden;

Kişinin ve hekimin kendisini özgür hissetmediği, mahremiyet ve güven ilişkisinin kurulmadığı sağlık kurumları dışındaki yerlerde gözaltı sağlık muayeneleri ve değerlendirmeleri yapılamaz.

Sağlık kurumu dışında muayene yapılması talep edildiğinde

Eğer bu talep sözlü yapılmışsa, mutlaka talebin yazılı yapılması istenmeli

Talebi ileten makama bu talebin

Uluslararası Sözleşmelere (İnsan Hakları Sözleşmesi, Biyotıp Sözleşmesi, Nelson Mandela Kuralları)

Hekimlik meslek etiği ilkelerine (İstanbul Protokolü, TTB Meslek Etiği Kuralları, TTB Etik Bildirgeleri)

Hukuka (Hasta Hakları Yönetmeliği, Ceza Muhakemesi Kanunu ve Yakalama Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği.)

aykırı bir durum olduğunu hatırlatın.

Talebin ısrarı halinde

Çalıştığınız kurum yöneticilerini, tabip odanızı ve ilgili hukuk birimini bilgilendirin.

Bilgilendirme sonrası ısrar devam ediyorsa

Uygun koşullar olmadığında mahremiyet ve özerklik sağlanamayacağı için bu muayenelerin sağlık kurumları dışında yapılması mümkün olmadığını belirtip muayene yapamayacağınızı bildirebilirsiniz.

Aykırı bir durum olduğunu hatırlatın.

Bilgilendirin

Muayene yapamayacağınızı belirtin

Gözetilene alınan kişiler de diğer hastalarla aynı koşullarda değerlendirilmelidir. Kelepçe, zincir, gözbağı vb. özgürlüğü kısıtlayıcı araçların varlığında muayene yapılamaz.

Hastanın muayene ortamına girişinden önce özgürlüğünü kısıtlayıcı araçların çıkarılmasını sağlamalısınız.

Çıkarılmadığı takdirde bu durumu tutanak altına alıp muayenenin yapılamayacağını belirtebilirsiniz.

Özgürlüğü kısıtlayıcı araçların varlığında muayene yaptığınızda:

Bu durum TTB Disiplin Yönetmeliği'ne göre meslekten men cezasını gerektiren bir fiil olduğundan Tabip Odaları tarafından soruşturularak hakkınızda ceza verilebilir.

Türk Tabipleri Birliği Disiplin Yönetmeliği

Resmî Gazete Tarih: 28/04/2004 Resmi Gazete Sayı: 25446

Madde 5- Geçici olarak meslekten alıkoyma cezası, meslek uygulamasından 15 günden 6 aya kadar süreyle alıkonulmadır.

Meslekten geçici olarak alıkoyma cezası alanlar, bu süre dolmadan Türkiye'nin hiçbir yerinde özel sağlık kuruluğu açamaz ve resmî veya özel herhangi bir yerde mesleğini uygulayamaz.

Geçici olarak meslekten alıkoyma cezasını gerektiren haller şunlardır:

- s) Mesleksel bilgi ve becerilerini insan onuruna ters düşecek amaçlarla kullanmak, işkence yapmak, işkenceye katılmak veya işkence olarak nitelendirilebilecek işlem ve davranışlarda bulunmak, işkence bulgularının tespitinde gerçeğe aykırı rapor düzenlemek,
- t) Belirlenmiş tıbbi etik değerler ile Türk Tabipleri Birliği ve/veya Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından benimsenen uluslararası belgeler ve kurallar dışında davranışta bulunmak.

Türk Ceza Kanunu yönünden «işkenceye katılmak» suçu cezai yaptırımları gerektirirken oluşan zararlar ilgili açılacak davalar sizi tazminat ödeme yükümlülüğü ile karşı karşıya bırakabilecektir.

Gözüne alınan kişiler de diğer hastalarla aynı koşullarda değerlendirilmeli ve muayene hekim-hasta ilişkisi çerçevesinde yapılmalıdır.

Muayene ortamıyla ilgili bir eksiklik olduğunu düşünüyorsanız

- Muayene ortamı sağlık kurumunun sorumluluğu altında olduğundan uygun ortam, koşul, ekipman, zaman ve insan kaynaklarını sağlamasını çalıştığınız kurumun yönetiminden—mümkünse yazılı olarak— talep etmelisiniz.
- Talepleriniz yerine getirilmediğinde bu durumu adli rapor formunda veya ayrı bir tutanakta belirtin.

Muayene ortamında güvenlik gerekçesiyle kolluk görevlileri bulunamaz

- Güvenlik konusunda bir kaygı yaşadığınız durumda kurumunuzda çalışan bir meslektaşınızdan veya bir sağlık çalışanından muayene sırasında size eşlik etmesini isteyebilirsiniz.
- Eğer muayeneyi sağlık çalışanı olmayan kişiler eşliğinde yapmak durumunda kaldıysanız, bu kişilerin muayene ortamında bulunmasıyla ilgili somut bir gerekçeniz olmalı ve gerekçenizi yazılı olarak bildirmelisiniz.
- **UNUTMAYIN!** Güvenliğinizin sağlanmasını kişiyi gözüne alan ve gözüne muayenesine getiren kolluk görevlilerinden isteyemezsiniz.
- Bu durum İstanbul Protokolü'ne aykırıdır.

Kolluk görevlileri muayene ortamına girmek için ısrar ediyorsa

- Bu koşullarda muayene yapamayacağınızı belirtin ve bu durumu adli rapor formunda veya ayrı bir tutanakta kayda geçirin.
- Çalıştığınız kurumun yöneticilerini bilgilendirin.

Kolluk görevlileri tüm bunlara rağmen içeri giriyorsa

-
- Bilirkişinin görevini yapmasına engel olunması, baskı altına alınması suçtur (Adil Yargılamayı Etkileme Suçu).
- Yine de muayene yapmak zorunda kalırsanız: Bu durumu adli rapor formunda veya ayrı bir tutanakta gerekçesiyle açıklayın.
- Sonrasında kurumunuzun yöneticilerini, ilinizdeki Tabip Odanızı bu durumla ilgili bilgilendirin.

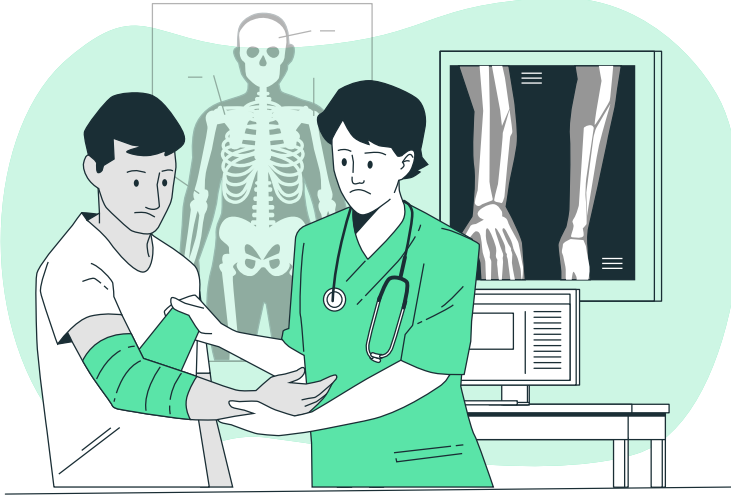
Tıbbi değerlendirme için güvenli ve uygun bir görüşme ortamına ihtiyaç vardır.

Muayene öncesinde hastanın Aydınlatılmış Onamı alınmalıdır.

- Kim olduğumuzu, yapacağımız değerlendirmenin niçin yapıldığını, nasıl yapılacağını, saptadığımız bulguları hangi yollarla ve kimlerle paylaşacağımızı ve sorumluluklarımızı açıklamalıyız.
- Kişiyi hakları konusunda bilgilendirip her aşamada görüşmeye/muayeneye ara verebileceğini/sonlandırabileceğini belirtmeliyiz.
- Kendisi hakkında karar verme yeterliliği bulunmayan çocuklarda onam hem çocuktan hem ebeveynden alınmalıdır.
- Kişi bilgilendirme sonrasında muayene olmak istemediğini belirtirse: bu durumda kişinin muayene olmak istemediğini adli rapor formuna yazması ve imzalaması sağlanmalıdır. Eğer kişinin muayene olmaması için zorlanmış olduğunu düşünürseniz veya kötü muameleye ve şiddete maruz kaldığına dair belirtiler varsa bu durumu ayrıca Cumhuriyet Savcılığına bildirmelisiniz.

Muayeneye başlamadan önce

- Hastanın herhangi bir gereksinimi, görüşmeyi engelleyecek bir durumu olup olmadığı öğrenilmeli ve giderilmesi yoluna gidilmelidir (su, tuvalet, yemek, acil sağlık müdahalesi vb.)
- Adli Rapor formuna: Muayene Tarihi ve Zamanı, Rapor Numarası, Muayeneyi isteyen kişi/kurum, Muayeneye gönderilme nedeni, Olgunun kimlik bilgileri ile Hastayla birlikte gelen görevlinin kimliği, Ortamda bulunan kişiler, Sağlık alışanı, Tercüman ile herhangi bir kısıtlama olduysa detayları rapor formuna kaydedilmelidir.

Gözetli sürecindeki sağlık muayeneleri

- Gözetli alına alına kişinin sağık durumunun bütünlüklü olarak değeriendirilmesi amaçlandığından;
- Muayene tepeden tırnağına yapılmalı ve tüm sistemlere ait değeriendirmeleri içermelidir.
- Kişinin öyküde aktardığı travmadan fiziksel, ruhsal ve sosyal açıdan nasıl etkilendiğı saptanmalıdır.
- Gerekiyorsa koruma ve destek planlanma/sağılama amaçlanmalıdır.

Sağlık muayeneleri

- Gözaltı aşamasında ve sürecinde maruz kaldığı travmalara ait öykü kişinin kendi aktardığı şekilde adli rapor formuna kaydedilmelidir.
- Bu süreçte oluşan fiziksel ve/veya ruhsal yakınmalar ayrıntılı olarak adli rapor formuna kaydedilmelidir.
- Öykü ve yakınmalar öğrenildikten sonra **kişinin muayenesi tepeden tırnağa ve tüm sistemleri içerecek şekilde ayrıntılı yapılmalıdır.**
 - Fizik muayene sırasında kişinin mahremiyeti korunarak vücudun her bölgesi ayrı ayrı çıplak kalacak şekilde değerlendirilmeli,
 - Genel görünüm, Bilinç, Oryantasyon, Kooperasyon ve Vital bulgular kaydedilmeli,
 - **Ciltte görülen yaraların özellikleri:** Lokalizasyonu (anatomik olarak yerleşim yeri), boyutları (Boyu-Genişliği-Derinliği-Dudakları-Açısı), rengi, kenarları-sınırları ölççekler kullanılarak nesnel olarak tanımlanmalı ve fotoğraflanmalıdır.
- Travma kişinin ruh sağlığı üzerinde olumsuz etkiler yarattığı, klinik tablolara yol açtığı için ruhsal değerlendirme yapılmalı veya ayrıntılı ruhsal muayene ihtiyacı halinde psikiyatri konsültasyonu istenmelidir.
- İnspeksiyonla her zaman lezyonlar görülemeyeceği için yumuşak doku, kemik, kas ve iç organ yaralanması şüphesi varsa radyolojik görüntüleme yapılmalıdır.
- Sistem muayenelerinde uzman değerlendirmesi gerektiğini düşünüyorsanız ilgili uzmandan konsültasyon istemelisiniz.
- Değerlendirmeyi yaparken kararlarınızı tıbbi gerekliliklere göre vermeli, kişinin yaşam ve sağlık hakkı yönünden tıbbi bir gereklilik olduğunu düşünüyorsanız "Tetkik, gözlem, yatış kararları" alıp bunları uygulamalısınız.
- Hekim, hastasının yaşam hakkı ve sağlığını koruma ödevini yerine getirmediğinde etik ilkelere aykırı hareket etmenin yanı sıra malpraktis iddiası da gündeme gelebilecektir.

Tıbbi Deontoloji Tüzüğü M.6

Tabip ve dış tabibi, sanat ve mesleğini icra ederken, hiçbir tesir ve nüfuza kapılmaksızın, vicdani ve mesleki kanaatine göre hareket eder. Tabip ve dış tabibi, tatbik edeceği tedaviyi tayinde serbesttir.

Hekimlik Meslek Etiği Kuralları M.8

Hekim, mesleğini uygularken vicdani ve mesleki bilimsel kanaatine göre hareket eder.

- Kararlarınıza kolluk, savcı vb. müdahale edemez, öneride bulunamaz. Bu durum Türk Ceza Kanunu 277. Maddeye göre Yargı Görevi Yapanı, Bilirkişiyi veya Tanığı Etkilemeye Teşebbüs suçunu oluşturduğundan durum kayıt altına alınıp yasal bildirimde bulunulmalıdır.

Adli Raporlar

- Adli rapor formları eksiksiz olarak doldurulmalı; olayın öyküsü, kişiye ait özgeçmiş ve fizik muayene bulguları, muayene tarihi ile saati ve varsa yapılan konsültasyon değerlendirmeleri açıkça belirtilmelidir.
- Raporda; saptanan bulgulara, varsa travmatik lezyonlara ve yapılmışsa tetkik sonuçlarına ayrıntılı olarak yer verilmelidir.
- Öyküde aktarılan şiddet iddiaları ile akut ve kronik fiziksel semptom ve engellilikler, fizik muayene bulguları ile tanılar arasındaki uyumluluk düzeyi yorumlanmalıdır.
- Adli makamlar tarafından sorulan sorular cevaplanmalıdır. "Yaşamsal tehlike" kararı verildi ise, karara dayanak teşkil eden bulgular raporun sonuç kısmında belirtilmelidir.
- Muayeneyi talep eden makamın istemi olmasa bile, Hekim önemli gördüğü bulgu ve yorumunu açıkça yazmalıdır.
- Sorulan sorulara yanıt verilemiyor ve öyküyle bulgular arasındaki uyum düzeyi değerlendirilemiyorsa adli tıp konsültasyonu ile eksik kalan hususların değerlendirilmesi önerilerek rapor, ön rapor olarak düzenlenebilir.
- Adli Rapor hekimin tespit ettiği objektif bulgulara, konsültasyonlar ve tetkik sonuçlarının incelenmesi ile mesleki bilgileri ışığında yapacağı değerlendirmelere dayanmalı ve tarafsız olmalıdır.

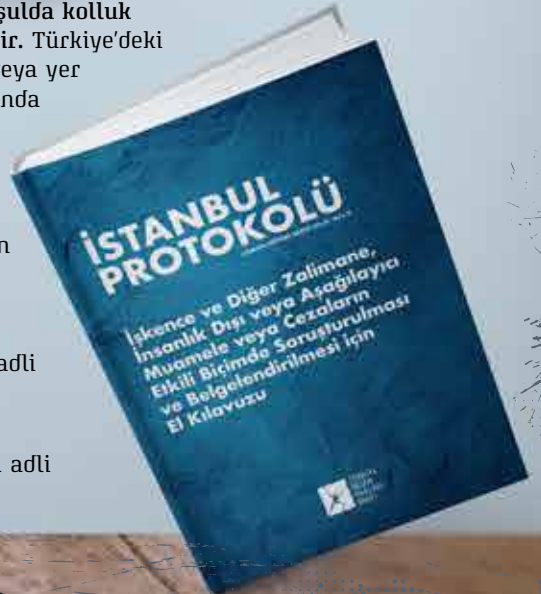

Adli rapor kime verilir?

İstanbul Protokolü M.315

Tamamlanmış değerlendirme raporunun aslı, doğrudan raporu talep eden savcı veya uygun diğer yetkililere ulaştırılmalıdır. Alıkonanlar ya da avukatları istediğinde, rapor kendilerine verilmelidir. Her adli tıbbi raporun bir nüshası muayene eden hekimde kalmalıdır. Adli tıbbi raporun bir nüshası hiçbir koşulda kolluk görevlilerine iletilmemelidir.

- İstanbul Protokolü adli raporların hiçbir koşulda kolluk görevlilerine verilemeyeceğini belirtmektedir. Türkiye'deki mevzuatta da; gözaltı süresinin uzatılması veya yer değişikliği ya da nezarethaneden çıkış sırasında düzenlenen hekim raporlarının bir nüshasının sağlık kuruluşunda saklanacağı diğer iki nüshanın sağlık kuruluşunca kapalı ve mühürlü bir zarf içerisinde ilgili Cumhuriyet Başsavcılığına en seri şekilde gönderileceği belirtilmiştir. Düzenleme kişiye kötü muamelede bulunma şüphesi olan kişiye bu raporların teslim edilmemesini amaçladığından herhangi bir adli rapor kolluğa verilmemeli Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmelidir.
- Hastanın kendisinin veya yasal temsilcisinin adli raporu alma hakkı vardır.

Son söz olarak özetle hatırlatmak isteriz ki;

İşkence insanlık suçudur. Türk Ceza Kanunu 94. Maddesine göre zaman aşımı işlemeyecek şekilde üç yıldan on iki yıla kadar hapis cezasını gerektirir.

İşkence suçunun tespitinde ve ispatında başta gözaltı giriş-çıkış muayeneleri olmak üzere biz hekimlerin düzenleyeceği adli raporlar son derece kritik öneme sahiptir.

Birleşmiş Milletler'in işkencenin soruşturulması ve belgelendirmesi için halen yegane resmi belgesi olan, 1999 yılında kabul edilerek tıbbi değerlendirme ve hukuki süreçlerde kullanılmaya başlanan ve 2022 yılında yeni baskısı yapılan kılavuzun ismi İstanbul Protokolü'dür. Dünyada işkenceyle mücadelede isim olarak ilham olmuş şehirde çalışan hekimler olarak işkenceyle mücadele konusunda herkesten daha fazla ihtimam göstermemiz gerektiğini düşünüyoruz.

İstanbul Tabip Odası olarak bu muayenelerde görev alan meslektaşlarımızın hekimlik değerleri gereği bu suça ortak olmayacaklarına, hastalarının özerkliğine ve yararını önceleyeceklerine dair inancımız tamdır. Bu nedenle de meslektaşlarımıza İstanbul Protokolü'nü esas alarak muayenelerine azami dikkat göstermesini tekrar hatırlatmakta fayda görüyoruz.

İstanbul Tabip Odası işkencenin karşısında olup meslektaşlarımızın yaşayacağı her türlü sorunda elinden gelen her türlü çabayı fedakârca göstermeye hazır olduğunun siz meslektaşlarımızca bilinmesini isteriz. Muayeneler sırasında, her ne mazeretle olursa olsun, uluslararası ve ulusal kurallara uyulmadığı takdirde hakkınızda yasal işlem yapılabileceğini hatırlatırız.

Bu konuyla ilgili herhangi bir sorunla karşılaştığınızda meslek örgütünüz İstanbul Tabip Odası'nı arayabilir, bilgilendirebilir ve destek talep edebilirsiniz.

Dayanışmayla ve mesleğimize saygımızla.

İSTANBUL TABİP ODASI

AYRINTILI
BİLGİ

www.istabip.org.tr

[istabip](https://www.instagram.com/istabip)

[istabip.bsky.social](https://www.facebook.com/istanbultabipodasi)

[istabip](https://www.facebook.com/istanbultabipodasi)

[istanbultabipodasi](https://www.facebook.com/istanbultabipodasi)

[istanbultabipodasi](https://www.facebook.com/istanbultabipodasi)